

VAD HÄNDE I RIKSDAGSVALET 2022 OCH VARFÖR?

EN DISKUSSION OM AGENDAN OCH FRÅGEÄGARSKAPET

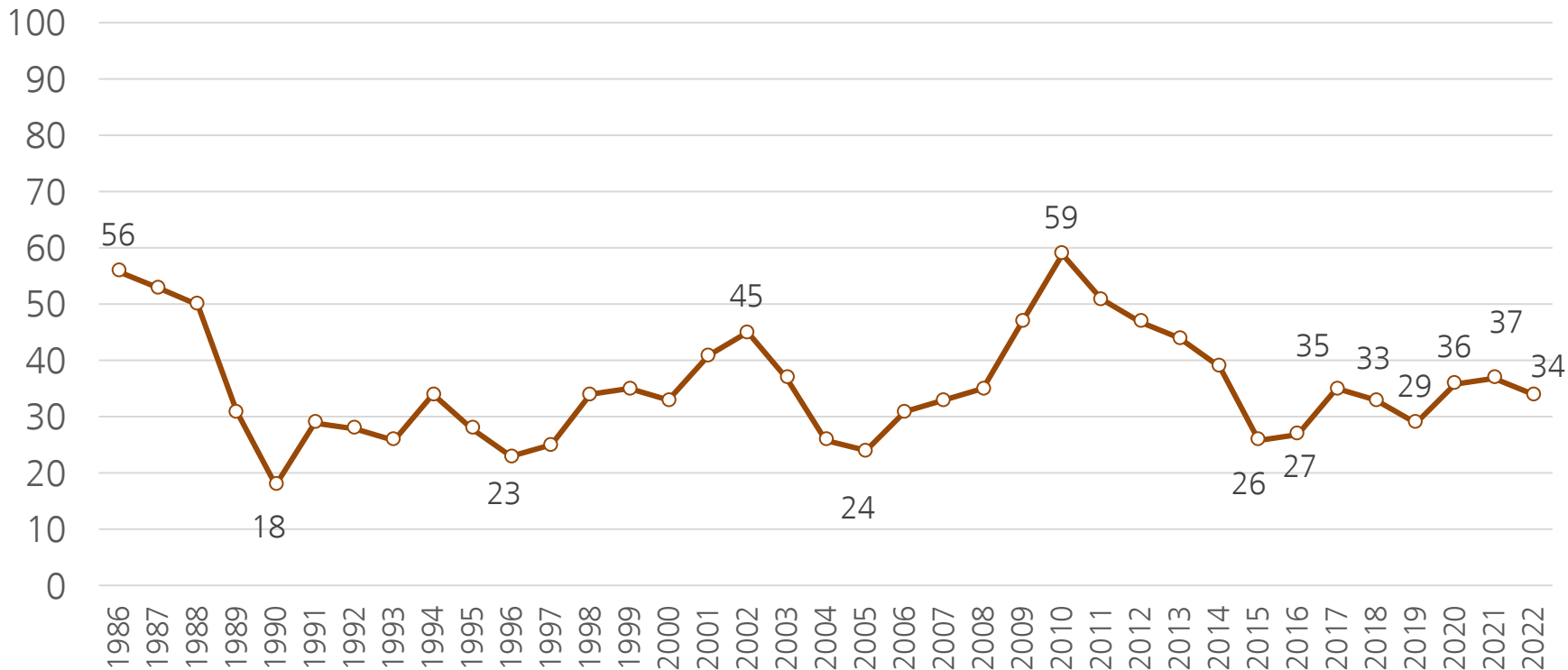
JOHAN MARTINSSON
DOCENT I STATSIVETENSKAP
FÖRESTÅNDARE FÖR SOM-INSTITUTET

En gammal sanning inom väljarforskningen

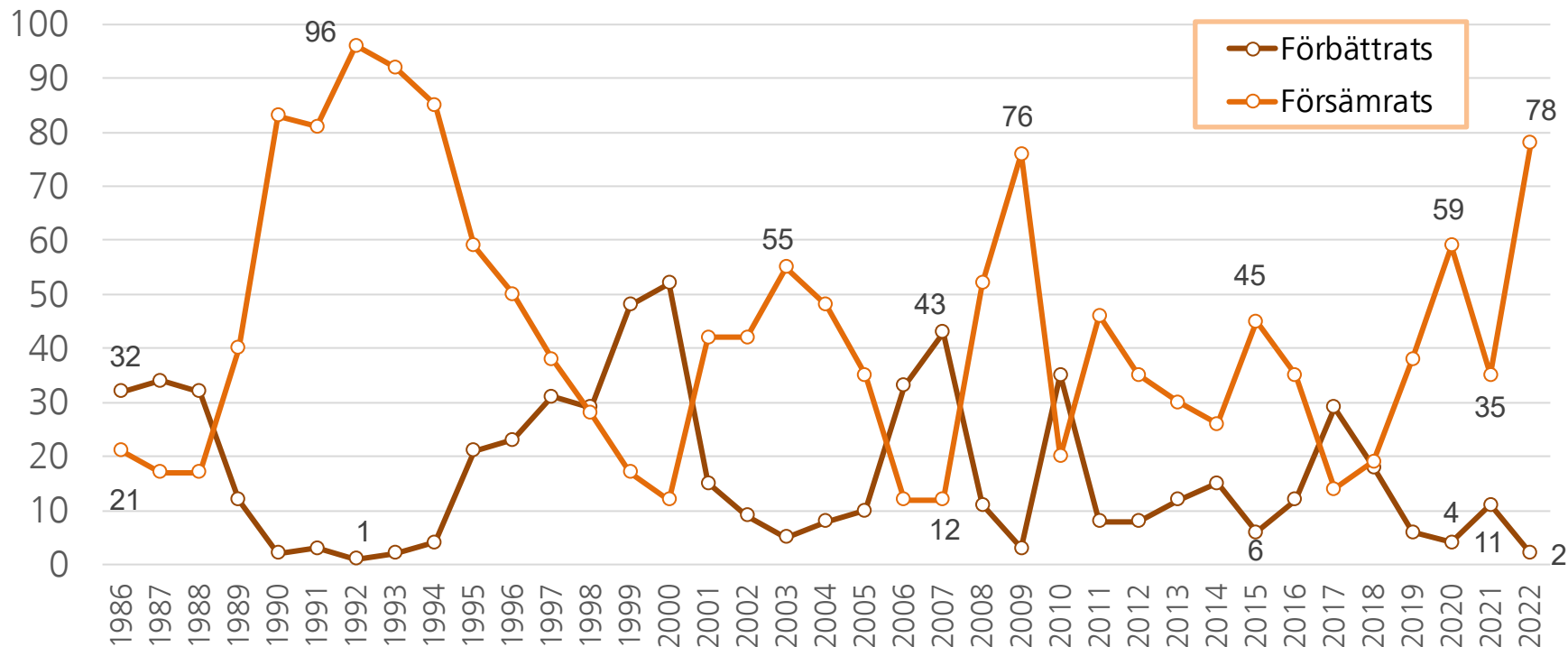
- *Dagordningen, vilka frågor väljarna tyckte var viktigast*
- *Frågeägarskapet, vilka partier som hade bäst politik i olika frågor/områden*
- *Det finns naturligtvis många andra faktorer*

Bedömning av regeringens arbete

Andel mycket/ganska bra (procent)

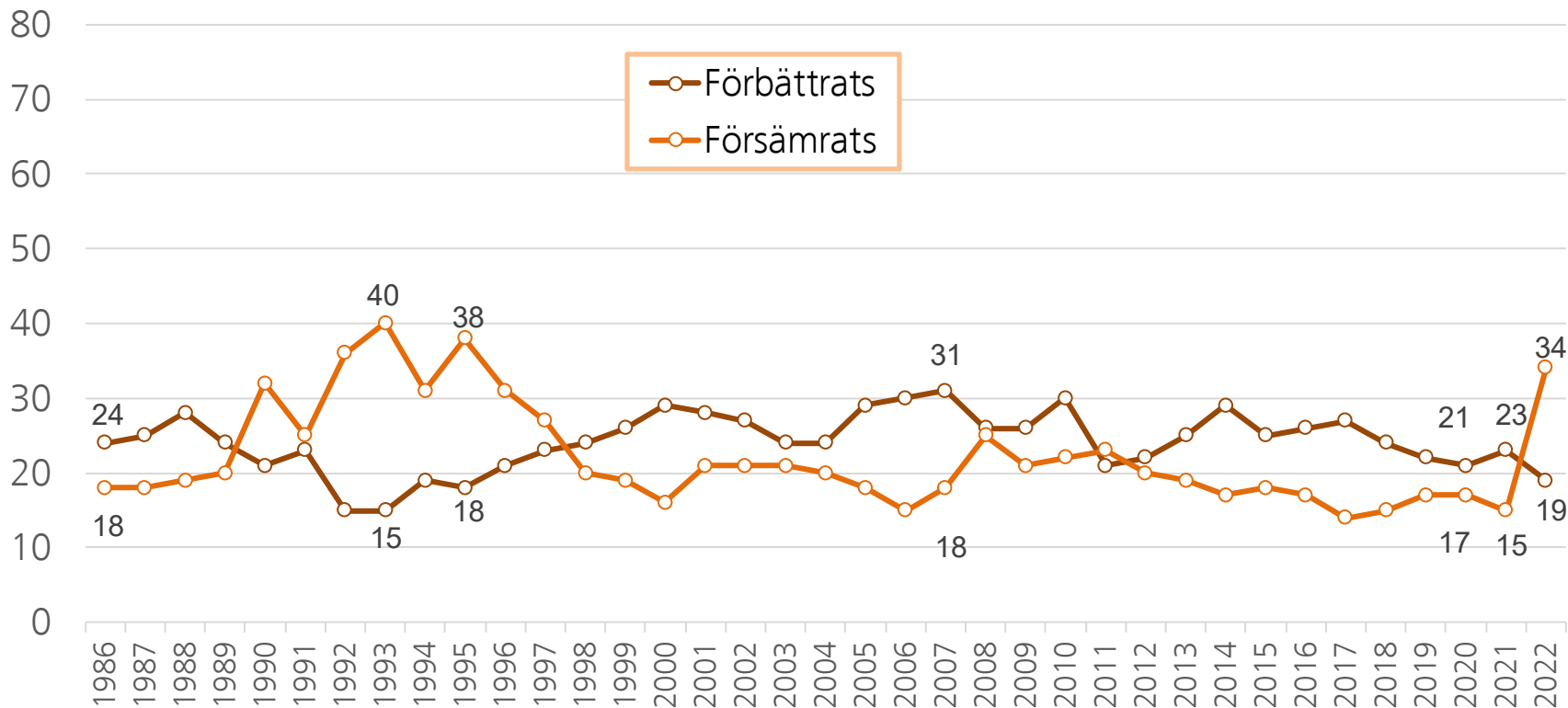

Bedömningar av den svenska ekonomin (procent)

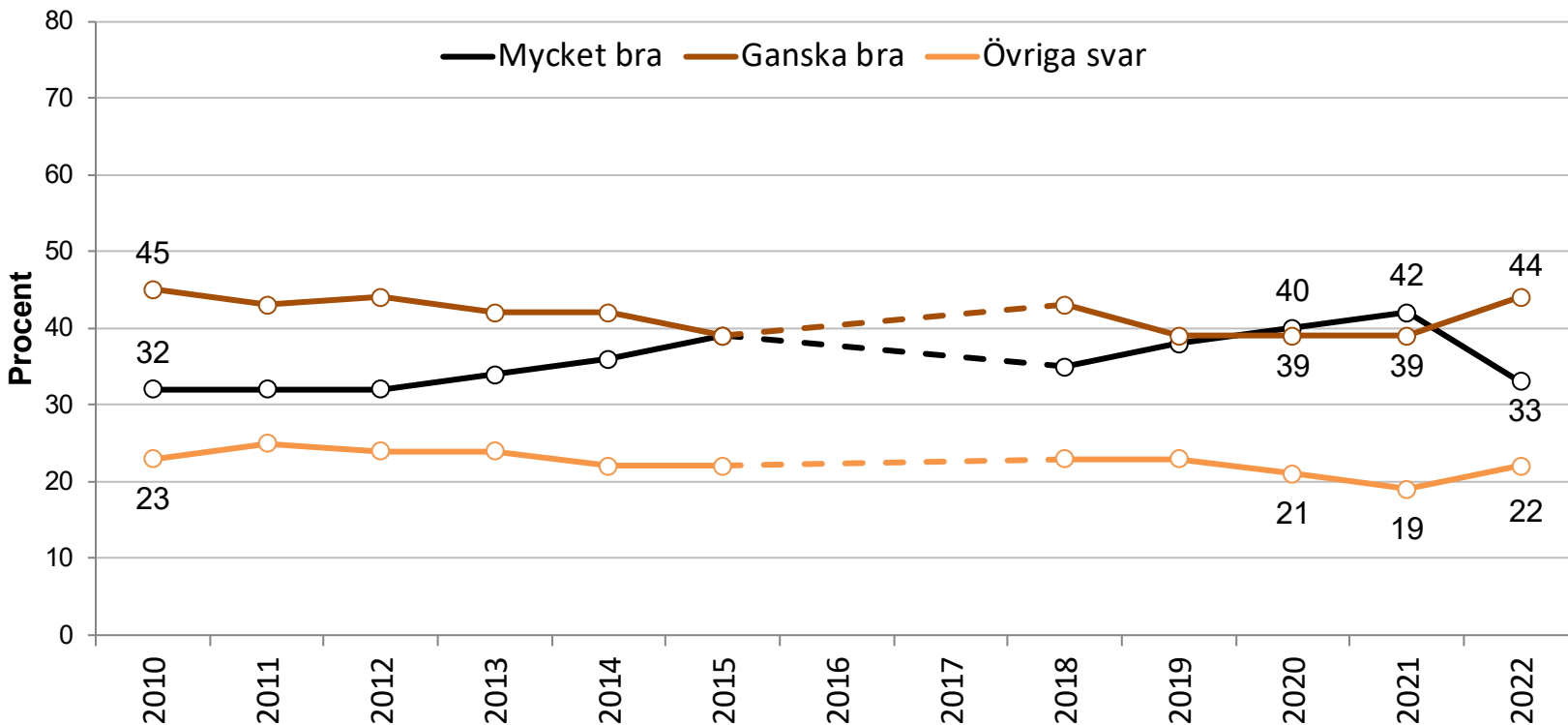

"Hur har enligt din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 mån? Din egen ekonomiska situation"

Bedömning av den personliga ekonomin

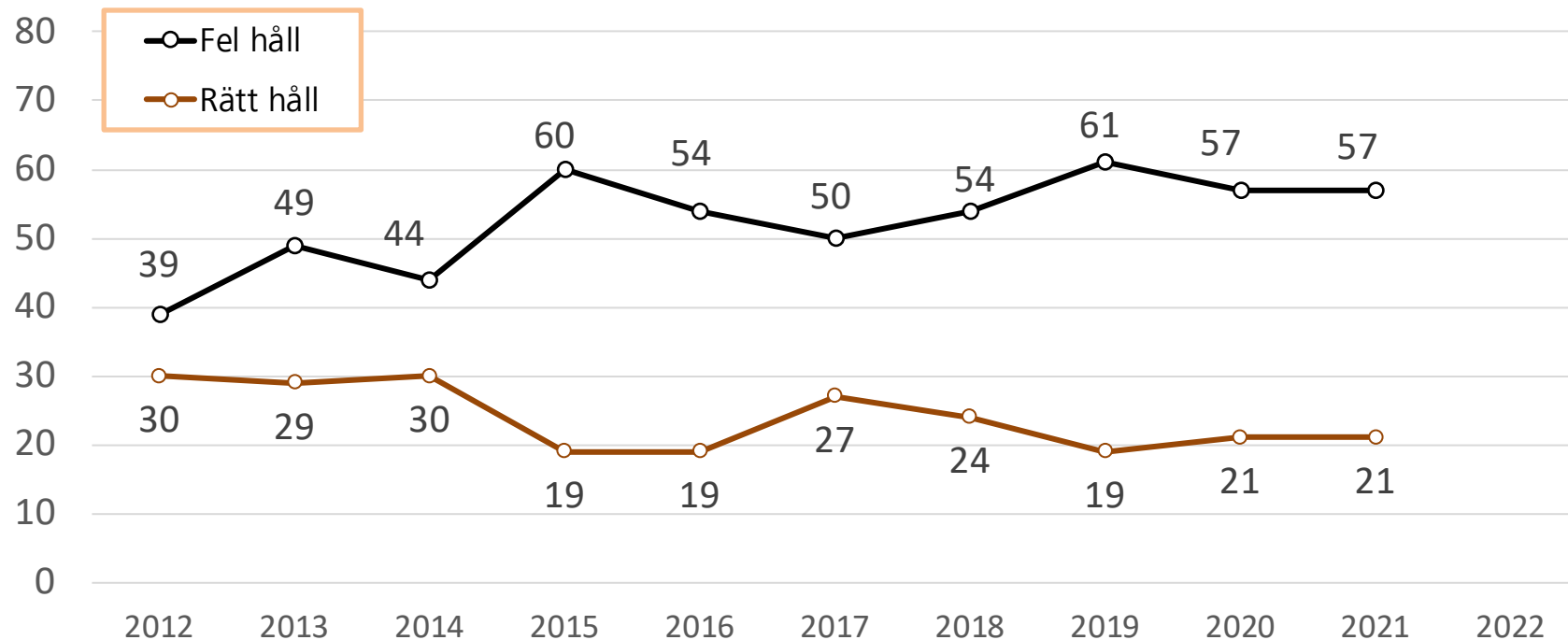
Hur klarar sig hushållsekonomin?

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2010-2022

"Allmänt sett, tycker du att utvecklingen i Sverige går åt rätt håll eller åt fel håll?"

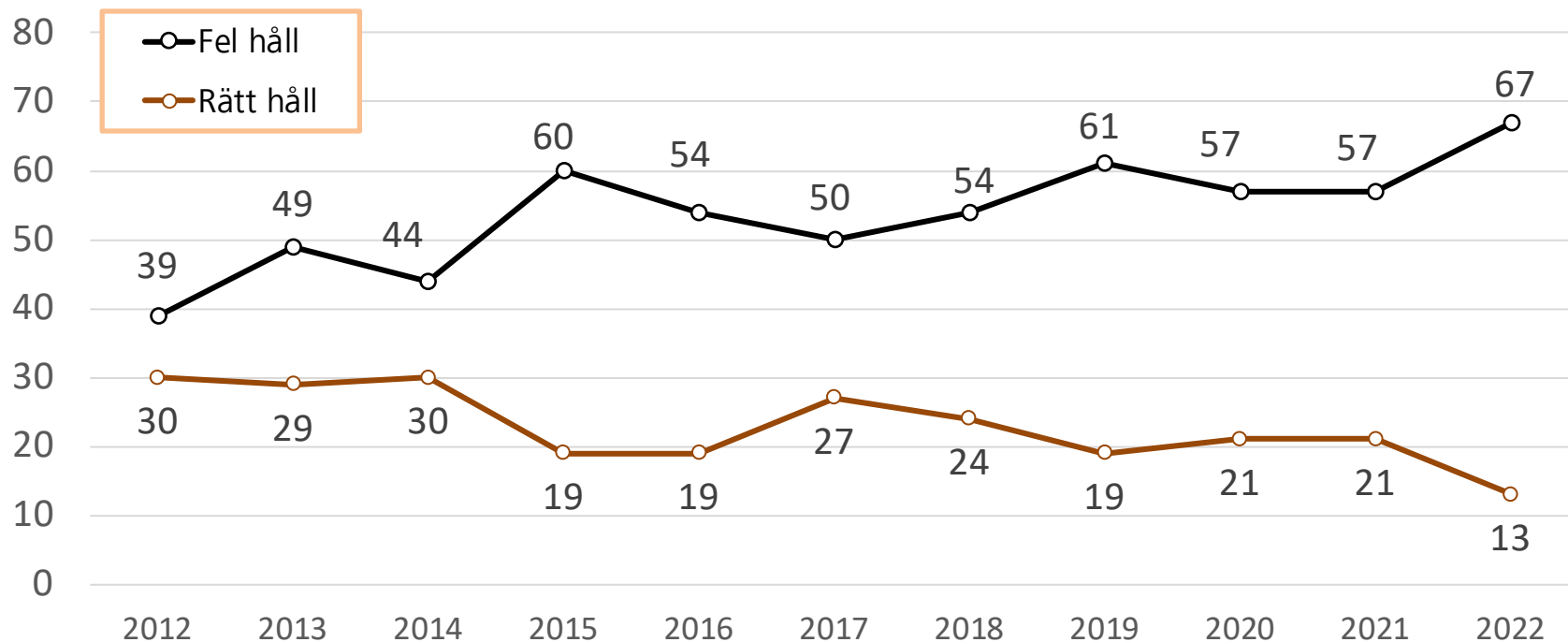
Bedömning av utvecklingen i Sverige (procent)

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 2012–2022

"Allmänt sett, tycker du att utvecklingen i Sverige går åt rätt håll eller åt fel håll?"

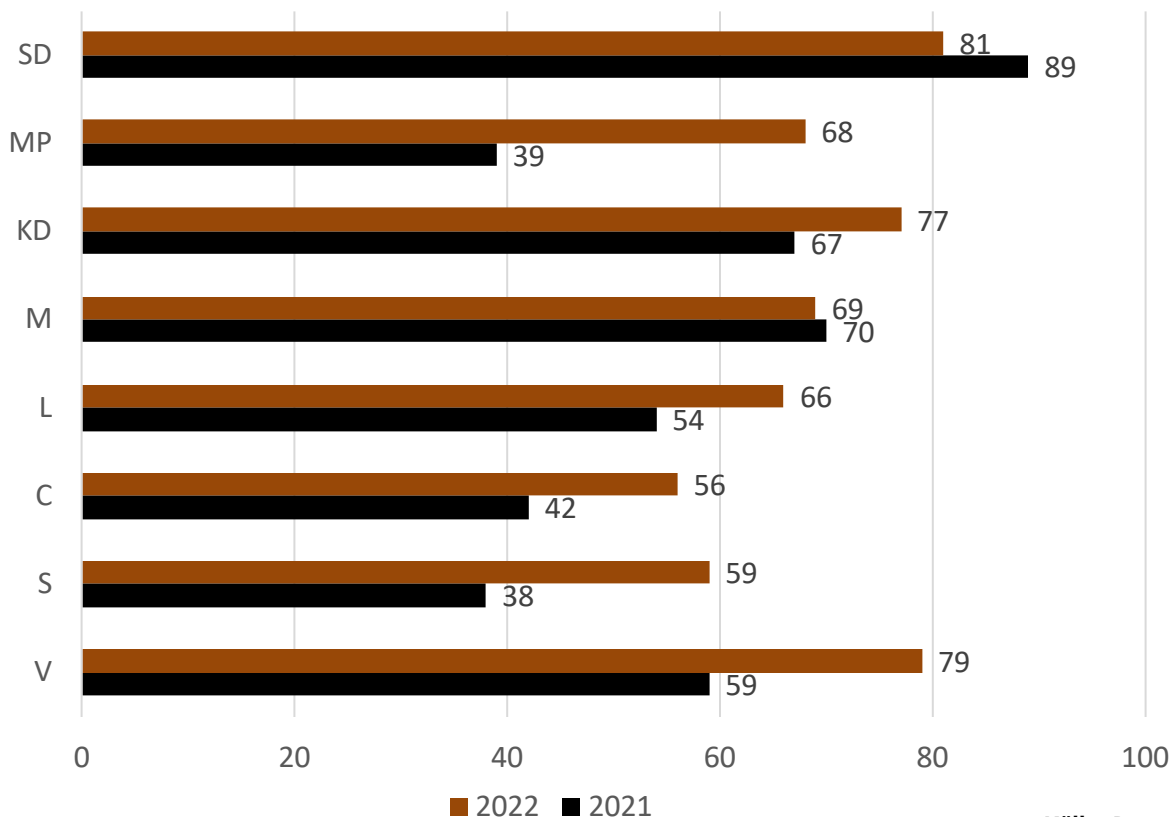
Bedömning av utvecklingen i Sverige (procent)

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 2012–2022

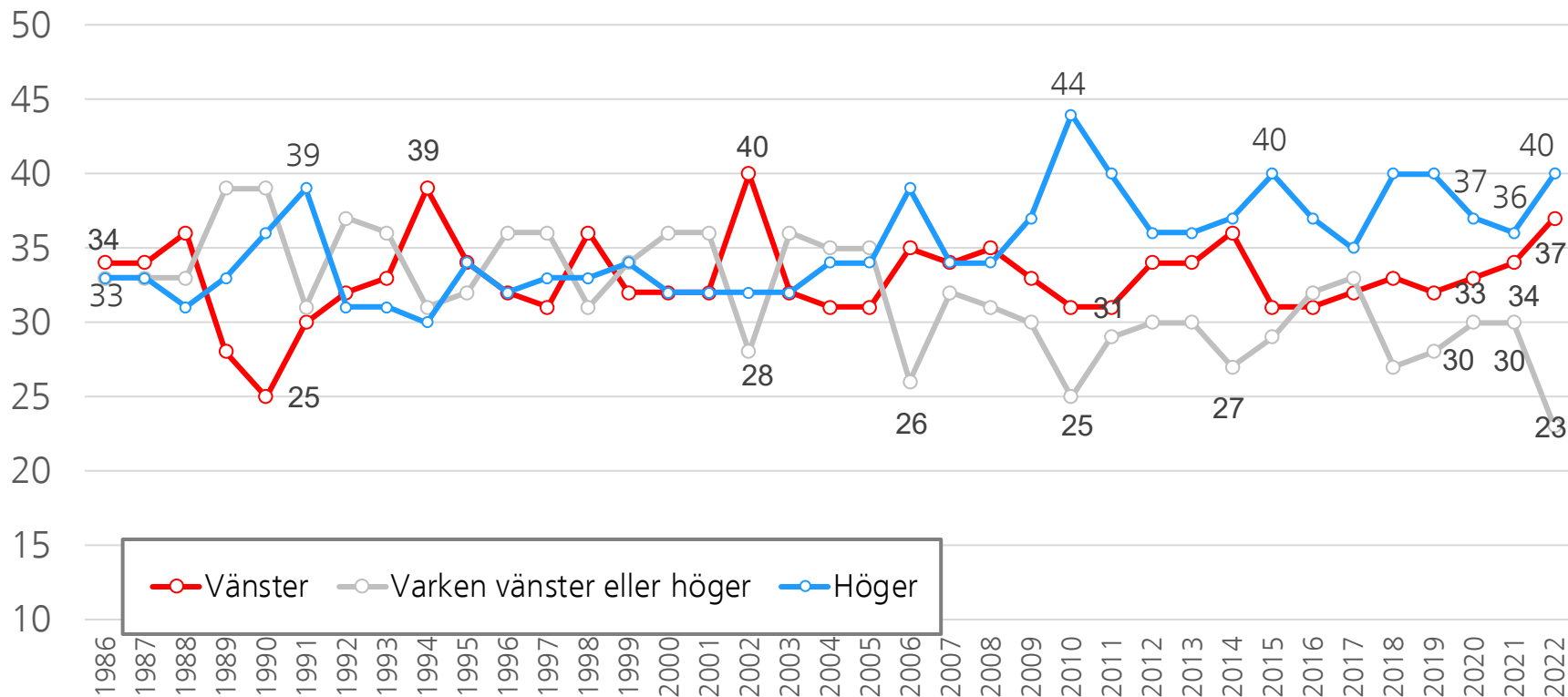
"Allmänt sett, tycker du att utvecklingen i Sverige går åt rätt håll eller åt fel håll?"

Utvecklingen i Sverige går åt fel håll 2021 och 2022 (procent)

”Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-höger skala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?”

Ideologisk vänster-högerplacering

Sammanfattning av läget inför valet

- ✓ Nöjdheten med hur regeringen sköter jobb var på en mellannivå
- ✓ Synen på samhällsekonomin var negativ, även privatekonomin denna gång
- ✓ Synen på Sveriges utveckling generellt var klart negativ, sedan länge dock
- ✓ Andelen som står till höger har varit högre än andelen till vänster i ca 15 år, men nu ganska jämnt
- ✓ Sammantaget talade de flesta av dessa faktorer något emot den sittande regeringen 2022

VÄLJARNAS DAGORDNING VILKA SAMHÄLLSPROBLEM VAR VIKTIGAST?

Hur mäter SOM-undersökningen vad som är viktigast?

- Sedan 1987 ställer SOM-institutet en öppen fråga i den årliga undersökningen om vilka frågor eller samhällsproblem de svarande anser är viktigast i Sverige idag.
- De öppna svaren där deltagarna formulerar sig med egna ord kodalas sedan in i några hundra kategorier som sedan sammanförs till ett drygt 20-tal huvudområden
- Upp till tre olika frågor/problem kan anges

Viktiga samhällsfrågor

Andel som spontant nämner frågor/samhällsproblem som viktigast i Sverige idag, 2022 (2021 inom parentes)

#1

#2

#3

#4

#5

#6

#7

#8

#9

#10

*Vilken eller vilka frågor
eller samhällsproblem
tycker du är viktigast i
Sverige i dag?*

Viktiga samhällsfrågor

Andel som spontant nämner frågor/samhällsproblem som viktigast i Sverige idag, 2022 (2021 inom parentes)

#1	(1)	Brottslighet	37	(41)
#2	(2)	Sjukvård	36	(33)
#3	(4)	Miljö/energi/klimat	30	(26)
#4	(5)	Skola/utbildning	24	(24)
#5	(3)	Invandring/integration	22	(31)

Vilken eller vilka frågor eller samhällsproblem tycker du är viktigast i Sverige i dag?

Viktiga samhällsfrågor

Andel som spontant nämner frågor/samhällsproblem som viktigast i Sverige idag, 2022 (2021 inom parentes)

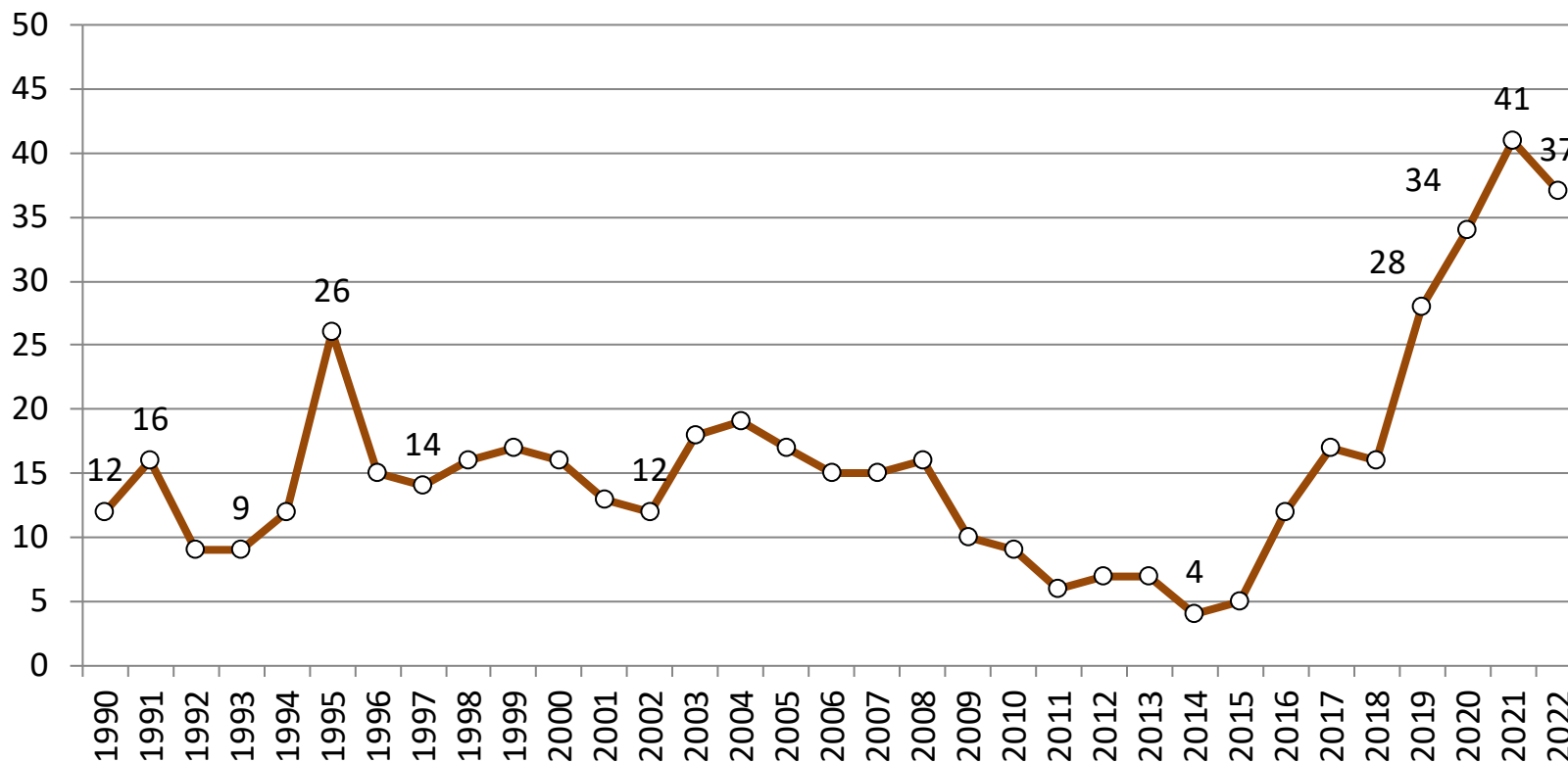
#1	(1)	Brottslighet	37	(41)
#2	(2)	Sjukvård	36	(33)
#3	(4)	Miljö/energi/klimat	30	(26)
#4	(5)	Skola/utbildning	24	(24)
#5	(3)	Invandring/integration	22	(31)
#6	(6)	Sociala frågor	12	(14)
#7	(10)	Ekonomi	10	(4)
#8	(7)	Äldre frågor	7	(13)
#9	(9)	Demokrati/rättigheter	4	(5)
#10	(8)	Arbetsmarknad	3	(6)

Vilken eller vilka frågor eller samhällsproblem tycker du är viktigast i Sverige i dag?

Viktiga samhällsfrågor 1: Brottslighet

Andel omnämmanden som viktig fråga/samhällsproblem 1990-2022 (procent)

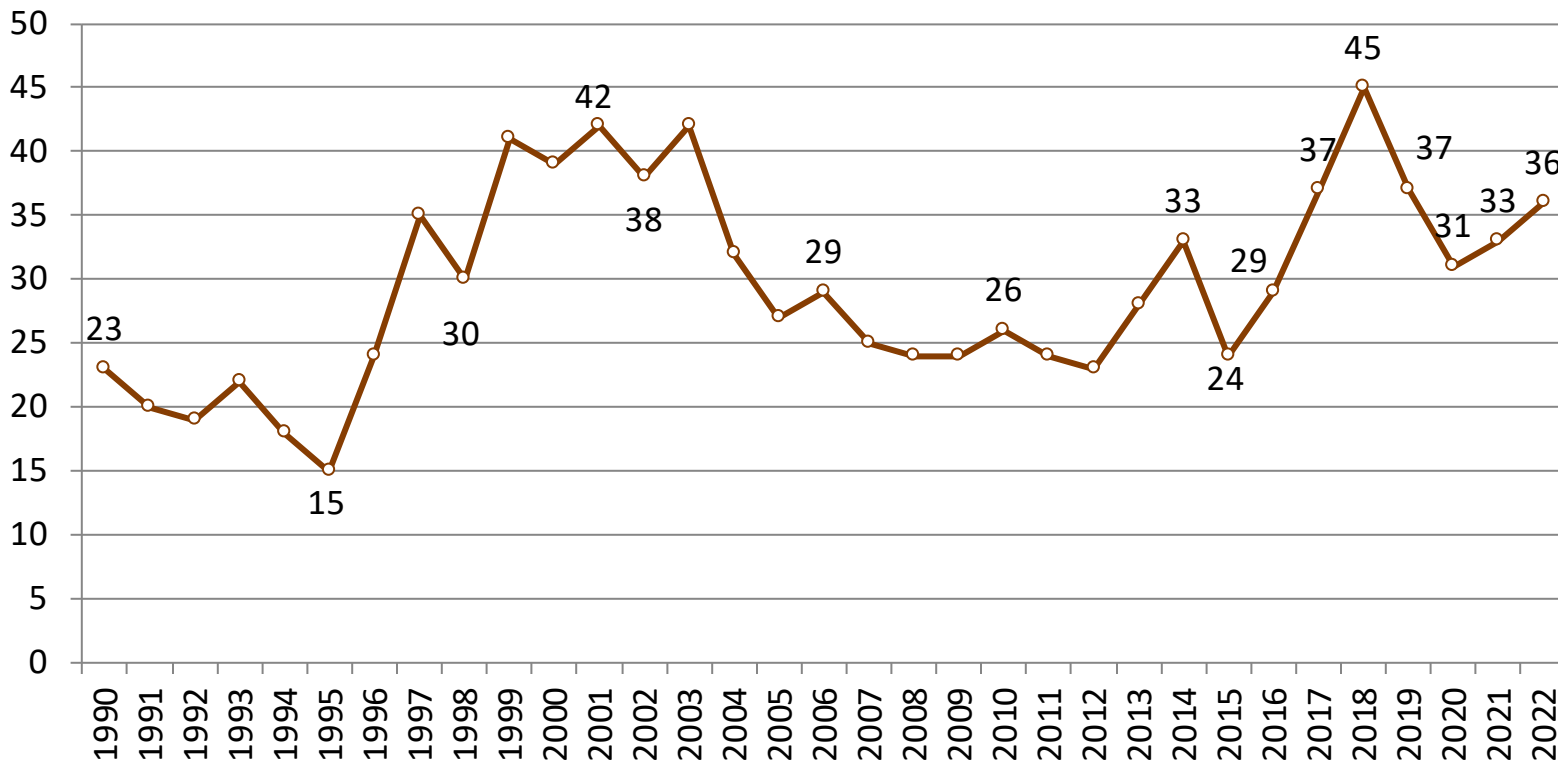

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 1990-2022

Viktiga samhällsfrågor 2: Sjukvård

Andel omnämningen som viktig fråga/samhällsproblem 1990-2022 (procent)

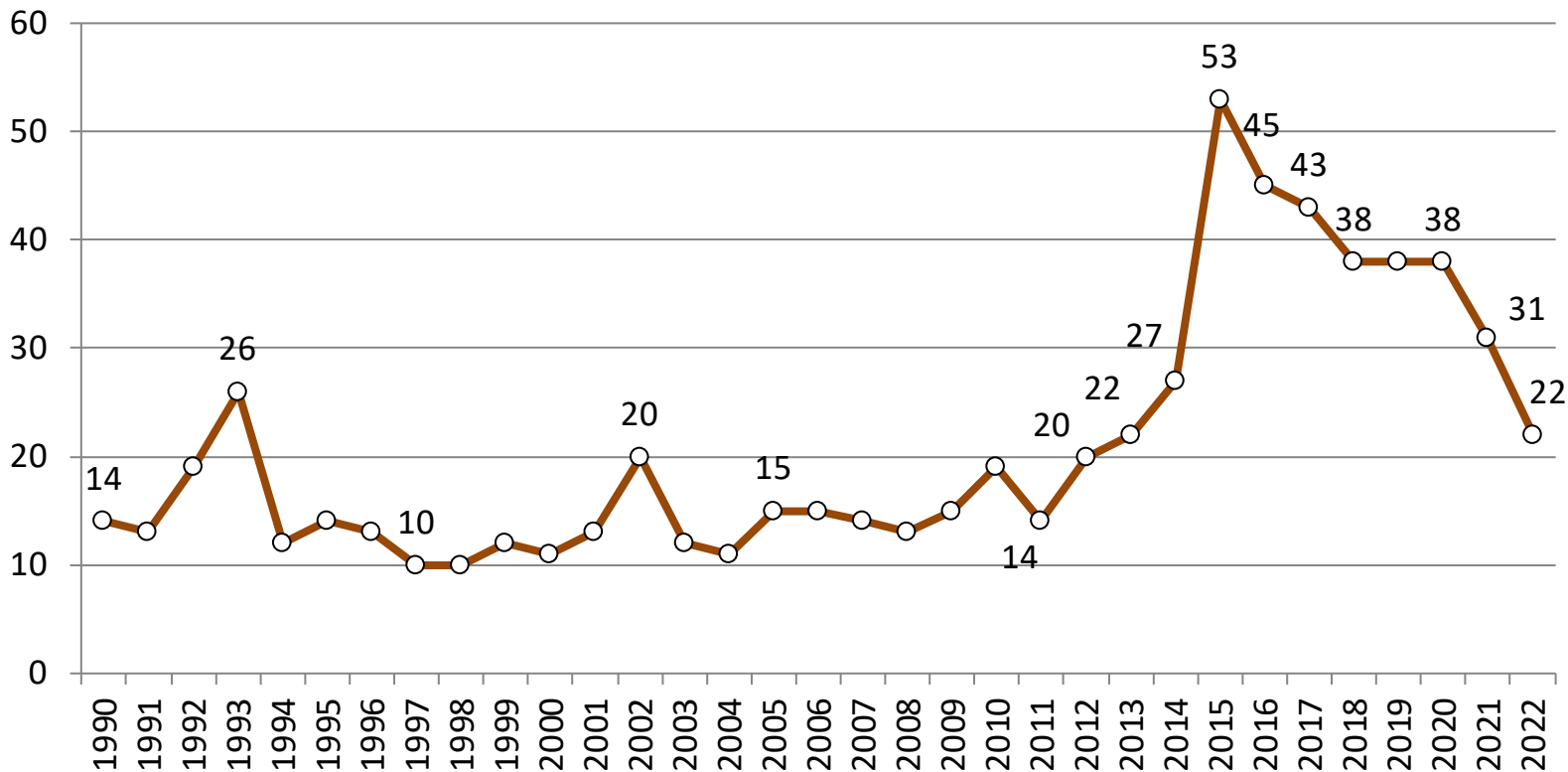

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 1990-2022

Viktiga samhällsfrågor 3: Invandring / integration

Andel omnämmanden som viktig fråga/samhällsproblem 1990-2022 (procent)

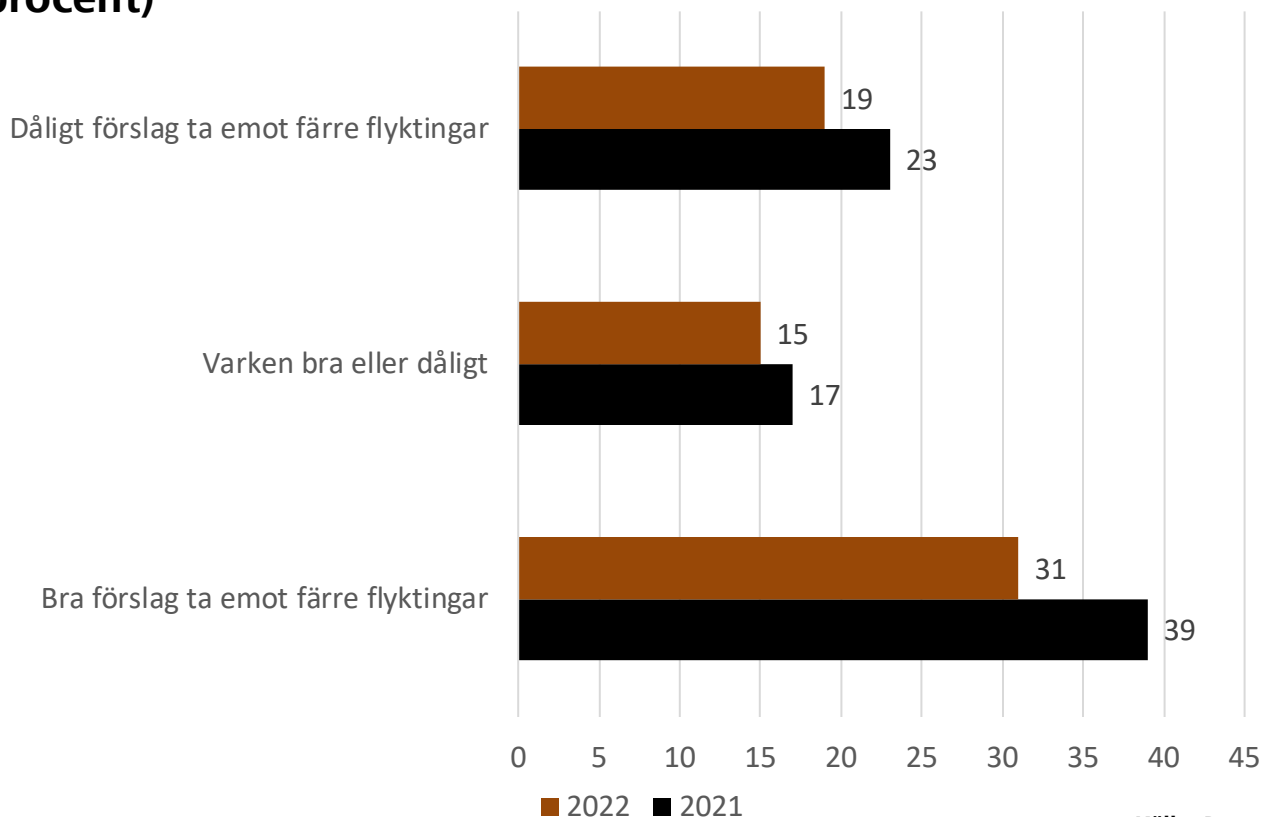

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 1990-2022

Vilken eller vilka frågor eller samhällsproblem tycker du är viktigast i Sverige i dag?

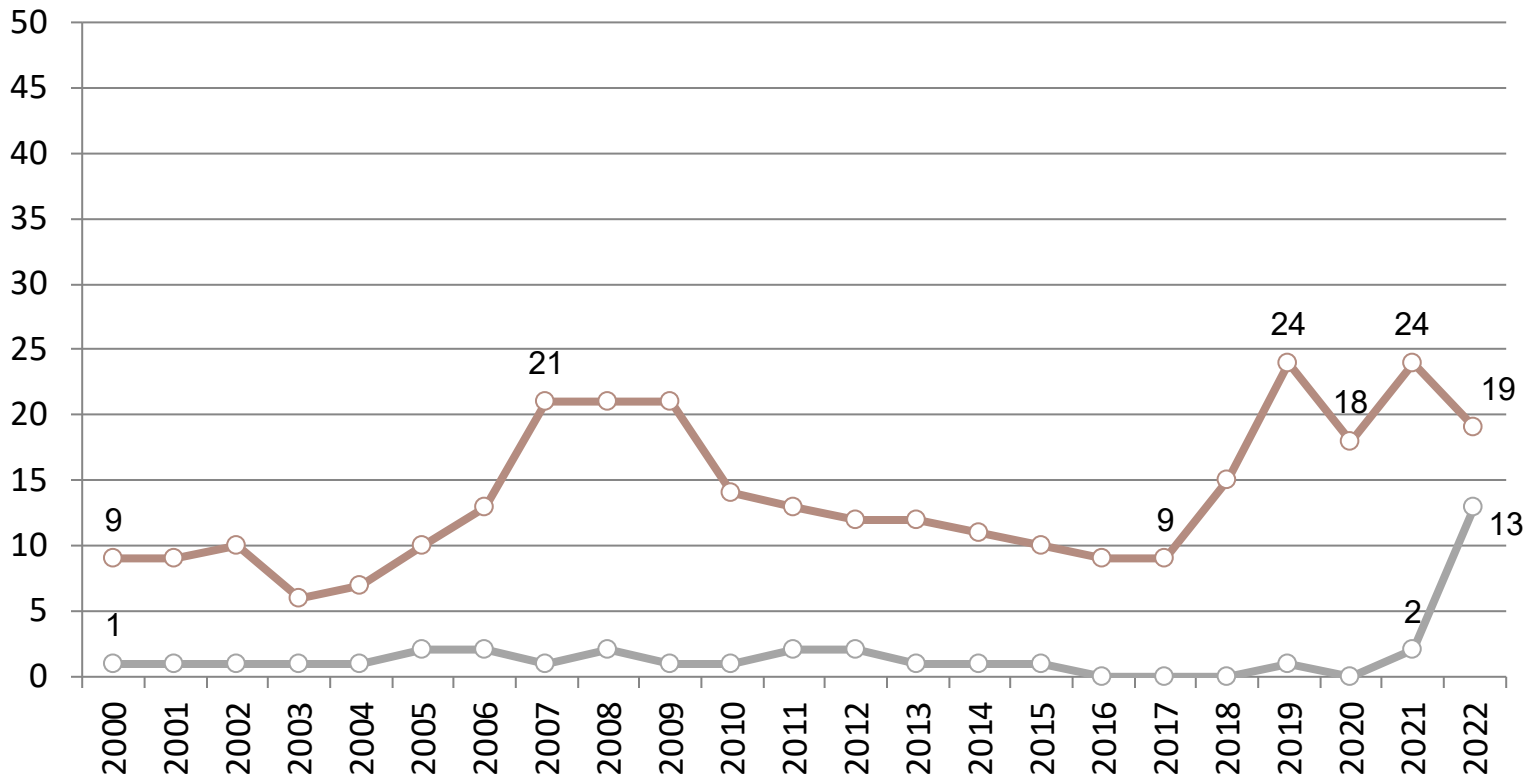
Invandring/integration ett viktigt problem 2021 och 2022 (procent)

Miljö & klimat samt energifrågan separat

Andel omnämningen som viktig fråga/samhällsproblem 1990-2022 (procent)

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 1990-2022

EN ALLT MER IDEOLOGISKT POLARISERAD AGENDA

De viktigaste frågorna efter ideologi

	Vänster	Varken vänster eller höger	Höger
2022	Sjukvård (41) Klimat/energi (35) Utbildning (31)	Brottslighet (37) Sjukvård (36) Klimat/energi (26)	Brottslighet (52) Sjukvård (35) Invandring (32)
2018	Sjukvård (45) Utbildning (36) Invandring (30)	Sjukvård (44) Utbildning (32) Invandring (32)	Invandring (50) Sjukvård (47) Utbildning (36)
2014	Utbildning (44) Sjukvård (37) Arbetsmarknad (27)	Utbildning (35) Sjukvård (31) Invandring (26)	Utbildning (42) Invandring (32) Sjukvård (32)
2010	Arbetsmarknad (37) Sjukvård (29) Utbildning (26)	Arbetsmarknad (30) Sjukvård (24) Utbildning (20)	Arbetsmarknad (37) Utbildning (32) Sjukvård (27)

FRÅGEÄGARSKAPET: VILKA PARTIER TYCKTE VÄLJARNNA HADE BÄST POLITIK?

Vad menar vi med sakägarskap/frågeägarskap?

- Många olika synsätt på detta, det vanligaste är en relativt enkelt syn
- "Vilket parti har bäst politik inom ...?"
- SOM: "Vilket eller vilka partier tycker du har en bra politik inom ...?"
- Oftast i media redovisas bara dessa frågor rakt av, och det parti som får högst andel anses då "äga" frågan/området
- I nuläget dominerar då S stort sakägarskapet, med detta sätt att räkna

Vad menar vi med sakägarskap/frågeägarskap?

- Inom forskningen finns dock flera olika perspektiv
- Begreppet där är något annat än åsiktsöverensstämmelse (position)
- Association, prioritering, kompetens, leverans...

- Synen på stabilitet / förändring har också förändrats med tiden

Vilka partier har bäst politik?

- Naturligt att stora partier får bättre bedömningar av fler
- Väljarnas bedömningar är inte alltid så specifika
- Påverkan sker i båda riktningarna
- Viktigast rent praktiskt: vilka partier kan vinna på att lyfta en viss fråga?

Den enkla bilden: vilka partier anses av flest ha bra politik?

Lag och ordning		35%
Sjukvård		36%
Miljö		29%
Skola/utbildning		33%
Invandring		29%
Social trygghet		41%
Ekonomi		35%
Sysselsättning		32%
Jämställdhet		36%

Ägarskap bland väljare som bryr sig

	V	S	C	L	M	KD	MP	SD
Lag och ordning								
Samtliga	7	24	7	8	35	14	4	28
Viktig fråga	2	19	5	9	48	22	2	43
Sjukvården								
Samtliga	13	36	8	8	15	20	5	9
Viktig fråga	14	39	8	7	15	25	4	9
Miljö								
Samtliga	9	22	15	7	17	7	29	8
Viktig fråga	14	22	19	10	18	8	43	7
Skola/utbildning								
Samtliga	12	33	8	23	18	10	5	9
Viktig fråga	17	41	8	27	16	9	6	6
Invandring								
Samtliga	9	24	10	7	24	11	7	29
Viktig fråga	8	18	9	9	33	16	4	47

Ägarskap i relation till partiernas storlek

	V	S	C	L	M	KD	MP	SD
Lag och ordning	1	-11	0	2	15	9	-1	14
Sjukvården	7	1	1	2	-5	15	0	-5
Miljö	3	-13	8	1	-3	2	24	-6
Skola/utbildning	6	-2	1	17	-2	5	0	-5
Invandring	3	-11	3	1	4	6	2	15
Social trygghet	9	6	1	3	-1	8	0	1
Ekonomi	2	0	2	3	13	7	-1	-4
Sysselsättning	1	-3	3	2	10	5	-2	-5
Jämställdhet	14	1	7	4	-5	4	5	-10

Olika bilder av ägarskap

- Hur vi analyserar även enkla siffror/frågor spelar stor roll
- S dominerar ägarskapet stort enligt den enkla bilden, omvänt i relation till dess storlek
- Men varför fick S inte mer utväxling i valet?
 - Ägde inte de viktigaste frågorna (ägde fel frågor?)
 - Slentrianägarskap?
 - Svag position i förhållande till sin storlek i flera frågor

Tack för uppmärksamheten